

Značajni arheološki nalazi u Lombardi na otoku Korčuli

Prošlo je već nešto duže vremena od kada smo u rubrici Subotnja panorama u Slobodnoj Dalmaciji broj 10540 od 24. veljače 1979. godine obavijestili našu širu javnost o značajnom arheološkom nalazu u mjestu Lombardi na otoku Korčuli.

O nalazištu su bili upoznati neki naši arheološki stručnjaci koji su na licu mjesta provjerili nalaze i o tome dali svoje prvo mišljenje koje nije još konačno, što je razumljivo s obzirom na potrebu temeljite znanstvene obrade materijala. Materijal je bio izložen javnosti u vitrinama gradskog muzeja u Korčuli iz kojeg je prošlog ljeta nestao. Budući da naša javnost o nalazu nije detaljnije bila informirana, odlučili smo da o njemu za javnost damo nešto detaljnije informacije u časopisu Naše more.

Informacije koje ovdje iznosimo vezujemo na rezultate koje je na tom lokalitetu postigao naš arheolog akademik prof. dr Grga Novak u razdoblju od 1951 — 1953. godine.

Na temelju učestalih pričanja mještana Lumbarde o nalazima za vrijeme dubokog obrađivanja vinograda na lokalitetu Sutivan u mjestu Lombardi na otoku Korčuli prof. dr Grga Novak poduzeo je u razdoblju od 1951 — 1953. godine tri arheološka istraživanja sa studentima arheologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Rezultate svojih istraživanja prof. dr Grga Novak objavio je u Ljetopisu Jugoslavenske akademije i to u knjizi broj 59 (1954) i knjizi 60 (1955).

U radu »Arheološka istraživanja na otocima Korčuli i Hvaru u 1951. i 1952. godini« prof. dr Grga Novak navodi da je 5. IX 1951. godine na lokalitetu Sutivan u Lombardi na otoku Korčuli otkrio grob koji je bio na dubini od 1 m, dužina mu je iznosila 1,80 m, a 0,85 m bio je širok. Grob je po njegovom mišljenju iz III stoljeća prije nove ere. On smatra da je to grčki grob koji je dao slabe rezultate, naišli smo na jedan je na lokalitetu Sutivan naseljena od IV stoljeća prije nove ere. Tu su koloniju osnovali Grci, a naselili su se iz kolonije ISSA (Vis). Grobovi su u ISSI građeni od kamenih ploča čija je debljina iznosila 13 cm.

Dakle po Novakovom mišljenju kolonisti iz ISSE prenijeli su svoje običaje i u novoosnovanu koloniju u Lombardi s neznatnim razlikama. Da je Lumbaradska kolonija u stvari novoosnovana grčka kolonija iz ISSE svjedoči i poznata Lumbaradska ploča s grčkim natpisima (psefizma koja se još uvijek nalazi u atriju zgrade JAZU u Zagrebu). Te dvije lokacije su jedino poznata mjesta koja su bila naseljena grčkim stanovništvom na području dalmatinske obale, ali su do danas ostala nedovoljno ili čak nikako istražena (ne onoliko koliko bi bilo potrebno s obzirom na njihovo značenje). Svaki nalaz s ovog područja dragocjeni je prilog za bolje poznavanje našeg područja u davnoj prošlosti.

Arheološka istraživanja koja je vršio prof. dr Grga Novak u 1952-oj godini nisu dala rezultata (objavljeno u Ljetopisu JA, knjiga broj

Keramičke vaze nađene u starom grobu na lokalitetu Sutivan u Lombardi

60 pod naslovom »Arheološka istraživanja na otocima Lastovu i Korčuli u 1953. godini«. Ljetopis JA za godinu 1955). dok su istraživanja vršena u 1953. godini urodila rezultatima koje je Novak izrazio slijedećim riječima: »Poslije mnogo rada, koji je da slabe rezultate, naišli smo na jedan dječji grob, koji se uveliko razlikovao od grobova koje smo 1952. godine otvorili. Mjesto velikih i lijepih i dobro majstorski klesanih kamenih ploča, grob je bio ograđen na nož postavljenim pločama«.

Grga Novak nadalje navodi da su iskapani rovovi za svrhu traženja nalaza (bili su kopani rovovi određene dužine, širine i dubine) dali slabe rezultate i da su otkriveni grobovi bili sterilni (nije u njima bilo ničega, a po našem mišljenju to su bili već ranije opljačkani grobovi o kojima su mještani pričali). Nađeni fragmenti keramike koji su nađeni prilikom kopanja rovova po mišljenju Novaka pripadali su keramici koja je importirana iz južne Italije i koja je vjerojatno pripadala takozvanoj GNATIA VATAMA.

Ovo sadašnje, slučajno, otkriće potvrdilo je predviđanja da se na području Sutivana zaista nalazi grčka nekropola te da su pričanja mještana o nalazima bazirana na istini koja zbog koje-kakvih uzroka do sada nisu bila provjerena i objavljena.

Nastavak iskapanja, a zbog polaganja vodovodnih cijevi urodila su ponovnim otkrićima tako

da je dana 25. veljače 1979. godine ponovno otkriven grob i to s desne strane puta koji vodi u zaselak Kosovo. U ovom grobu nađeni su ostaci ljudskih kosti i dvije vaze koje su tipične za Gnatia keramiku. Dakle, ovaj alaz još više potvrđuje vrijednost nalaza koji je slučajno izvršen 17. veljače 1979. godine, a o kojemu smo pisali u Slobodnoj Dalmaciji kako smo naveli u uvodnom pasusu.

Fragmenti starog kostura nađeni u groblju na lokalitetu Sutivan u Lumbardi

Najveća i najljepša vaza nađena u starom groblju (Sutivan) 17. veljače 1979. godine

Spomenuta dva nalaza, koja su slučajno izvršena, konkretni su dokaz da su na otoku Korčuli, a u mjestu Lumbardi od IV stoljeća prije nove ere postojali naseljeni lokaliteti s razvijenom materijalnom i duhovnom kulturom visokog stupnja.

Kakav je bio stupanj duhovne kulture zastupljen na ovom dijelu naše obale najbolje će nam ilustrirati izneseni podaci.

Grobovi umrlih grčkih kolonista građeni su od velikih i lijepih i majstorski klesanih kamenih ploča koje su debljine od 8 — 10 cm, dok je ploča koja je pokrivala grob otkriven u Lumbardi imala debljinu od 6 cm. Nađene vaze koje su pripadale pokojnicima spadaju u vrlo lijepo oblikovanu keramiku visokog umjetničkog dometa.

Keramičke vaze koje su nađene u prvo otkrivenom grobu 17. veljače 1979. godine vjerojatno su pripadale ženi iz bogatije porodice dok su vaze koje su otkrivene u drugom grobu 25. veljače 1979. godine pripadale siromašnjoj porodici. Postoji mogućnost da je grob otkriven 25. veljače 1979. godine pripadao i starijem razdoblju. O tome ćemo dobiti mišljenje arheologa koji su zainteresirani za ova slučajna otkrića.

Četiri keramičke vaze koje su pripadale vjerojatno ženskoj osobi i koje su pronađene uz kostur 17. veljače 1979. godine po svom obliku su različite (slika 1). Vrlo dobro su očuvane, a naročito se svojim estetskim izgledom i umjetnički dotjeranim oblikom ističe najveća vaza (slika 2). Ova vaza na sebi ima izražajno lijepi reljef, sklad-

no komponiranih i proporcionalno usklađenih oblika, a sastoji se od dva bočna reljefa koja predstavljaju ženski lik, dok središnja reljefna skupina predstavlja reljef obitelji. Reljef žene je na svim reljefima identičan. U središnjoj reljefnoj skupini s desne strane nalazi se muškarac, a u sredini dijete s krilima (amor). Treba spomenuti da muškarac ima naslonjenu ruku na dječjoj glavi.

Budući da su vaze ukradene iz vitrine korčulanskog muzeja, na ovom mjestu i za svrhu ovog prikaza potrebno je u najkraćim crtama iznijeti i osnovne karakteristike pojedinih vaza kako bi se makar ovakvim načinom donekle mogla uočiti vrijednost zaista značajnog nalaza koji je za našu širu javnost, a i za našu arheološku znanost i povijest umjetnosti zauvijek izgubljen.

Najmanja vaza ima slijedeće dimenzije: visine 9 cm, a najveća širina iznosi 4,5 cm. U gornjem dijelu vaza ima crno-bijeli pojas (slika 1, prva lijevo).

Mala, ali široka vaza ima promjer od 8,5 cm, a visina joj iznosi 6,5 cm. Vaza ima nekoliko crno-bijelih pojasa.

Najvisočija i najljepša vaza visoka je 19,8 cm. Promjer vaze iznosi 10 cm. Vaza ima vrlo elegantne linije, a na njoj se nalaze estetski oblikovane reljefne kompozicije.

Četvrta vaza visoka je 9,5 cm, a široka 7,5 cm. Poklopac je visok 5,8 cm. Vaza zajedno s poklopcem ima visinu od 15,3 cm.

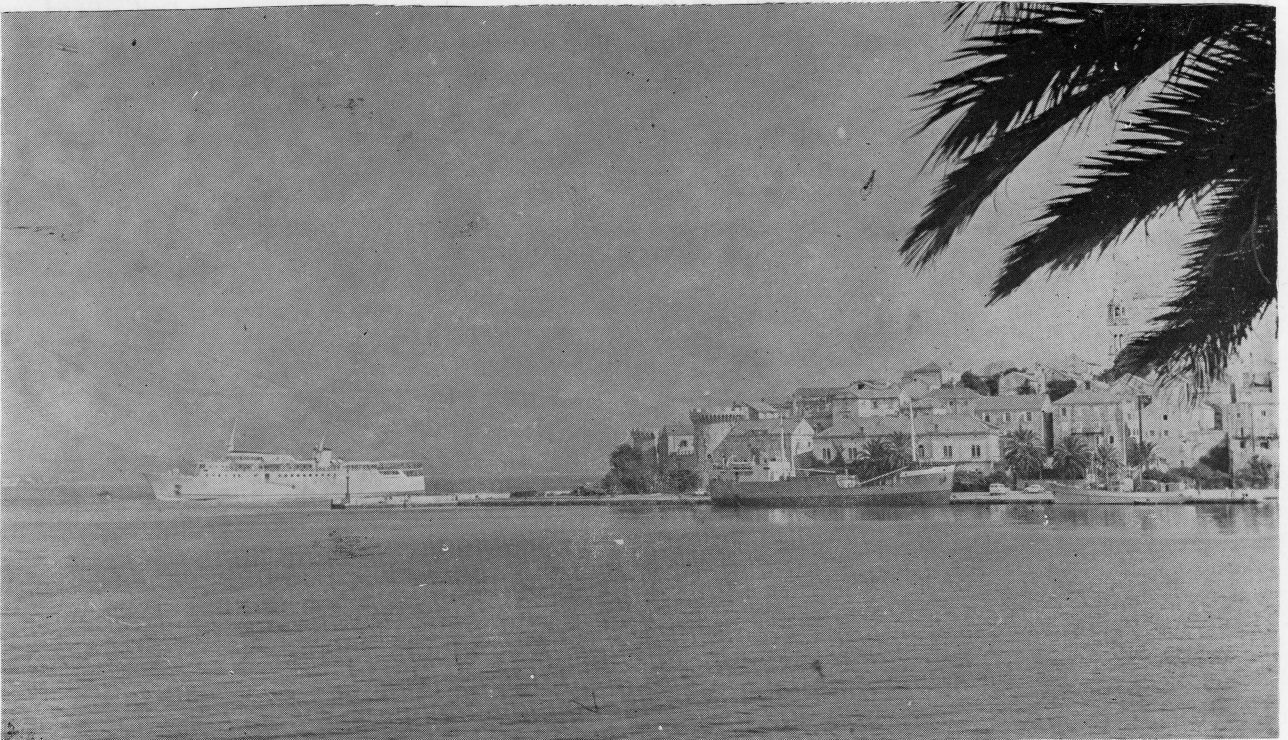
Naknadno je pronađen i poklopac male, široke vaze, ali njegove mjerne podatke autor ovog prikaza nije provjerio.

Osim značajne estetsko-umjetničke vrijednosti vaza, koje svjedoče o stupnju civilizacije na našem području u tim davnim vremenima, s antropološkog stanovišta značajan je nalaz i dobro očuvanih dijelova ljudskog kostura, a posebno lubanje (slika 3). Na temelju dijela donje čeljusti može se pretpostavljati da ljudi tog vremena nisu patili od bolesti zubi, jer su dva predkutnjaka i tri kutnjaka u takvom stanju da bi ih mnogi današnji stanovnici tog područja samo mogli poželjati.

Nalazi koji su slučajno došli na svjetlo dana prilikom kopanja kanala za postavljanje vodovodnih cijevi, a na dubini od 110 cm značajni su dokazi da se na terenima naših poznatih povijesnih lokaliteta još uvijek nisu poduzela onakva istraživanja koja bi u potpunosti razjasnila mnoge detalje iz života davne prošlosti naših zemalja, a posebno naše obale i otoka koja su u davnim vremenima imala bogato razvijenu kulturu.

Korišteni izvori:

1. Kršinić-Šove, F., 1970. — Nalaz novih ulomaka grčkog natpisa iz Lumbarde na otoku Korčuli, Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 3. serija—svezak IV, 119 — 120.
2. Novak, G., 1954. — Arheološka istraživanja na otocima Korčuli i Hvaru u 1951 i 1952. godini. Ljetopis Jugoslavenske akademije, Knjiga 59, strana 41 — 63.
3. Novak, G., 1955. — Arheološka istraživanja na otocima Lastovu i Korčuli u 1953. godini. Ljetopis JA, Knjiga 60, strana 227 — 230.
4. Onofri, I., 1979. — U Lombardi na otoku Korčuli vrijedan arheološki nalaz?, Slobodna Dalmacija 24. veljače, 1979. god. strana 9.

Motiv iz Korčule